

سوالات درس نه مطالعات اجتماعی هشتم

ص ۴۸

نکته: شبه جزیره ی عربستان یا جزیره العرب در جنوب غربی آسیا واقع شده است

نکته: بخش وسیعی از شبه جزیره ی عربستان را بیابان ها و ریگزارها و قسمت دیگری را نواحی کوهستانی تشکیل می دهند

۱) **حجاز کجاست و کدام شهرها در این منطه قرار دارند ؟ حجاز از جمله مناطق**

کوهستانی واقع در غرب جزیره العرب است و شهرهای مکه، یثرب (مدینه) و طائف در این منطقه قرار دارند.

۲) **چه عواملی باعث شده که اغلب ساکنان عربستان زندگی صحرا نشینی داشته**

باشند ؟ آب و هوای گرم و خشک و کمبود آب، باعث شده بود که اغلب ساکنان عربستان زندگی صحرا نشینی داشته باشند و از طریق پرورش تعداد کمی دام از جمله شتر، نیازهای روزانه ی خود را تأمین کنند

نکته: در یثرب و مخصوصاً در یمن، کشاورزی نیز رونق داشت

نکته: در میان دولت های یمنی پیش از اسلام، قرآن به قوم سبأ و قدرت سیاسی، نظامی و بازرگانی آن اشاره کرده است.

نکته: در زمان ظهور اسلام، مکه و یثرب دو ایستگاه مهم تجاری بر سر راه جنوب به شمال شبه جزیره به شمار می رفتند و برخی به تجارت مشغول بودند.

ص ۴۹

نکته: اوضاع و شرایط اجتماعی و فرهنگی مردم عربستان در دوران پیش از بعثت، به گونه ای بود که از آن به عصر جاهلیت یاد می شود

۳) **چند مورد از ویژگی های عصر جاهلیت را بنویسید.** اغلب عرب ها بت می پرستیدند و

کعبه، خانه ی خدا را از بت های گوناگون پر کرده بودند - اعراب در دوران جاهلیت بهره ی چندانی از علم و دانش نداشتند - زنان اغلب از مقام و موقعیت پایینی برخوردار بودند و برخی مردان حتی از داشتن فرزند دختر احساس حقارت می کردند. - اعراب جاهلی نسبت به قبیله ی خود تعصب شدید و کورکورانه ای نشان می دادند. - تعصب قبیله ای موجب بروز کینه و

حس انتقام جویی در میان قبایل مختلف عرب شده بود و جنگ و خونریزی های پیاپی را به دنبال داشت

۴) چه عواملی باعث گسترش درگیری های قبیله ای و رواج غارتگری در میان

اعراب جاهلی بود؟ تعصب قبیله ای موجب بروز کینه و حس انتقام جویی در میان قبایل مختلف عرب شده بود و جنگ و خونریزی های پیاپی را به دنبال داشت. از سوی دیگر کمبود غذا و سایر نیازهای زندگی نیز عامل دیگری برای گسترش درگیری های قبیله ای و رواج غارتگری بود.

۵) چرا حضرت محمد (ص) را محمد امین می خواندند؟ آن حضرت تحت تأثیر محیط

آلوده به شرک و فساد مکه قرار نگرفت و چنان به پاکدامنی و درستکاری مشهور شد که او را محمد امین می خواندند

۶) حضرت محمد (ص) پیش از بعثت (به پیامبری رسیدن) چه محلی را برای عبادت

برمی گزید و چه زمانی و چگونه به پیامبری رسید؟ حضرت محمد (ص) کوه های اطراف مکه و از جمله غار حرا را برای عبادت بر می گزید و اوقات زیادی را در آنجا می گذراند. در ۲۷ رجب سالی که آن حضرت به ۴۰ سالگی رسیده بود، فرشته وحی در غار حرا بر او نازل شد و فرمان پیامبرش را از جانب خداوند ابلاغ کرد

۷) نخستین کسانی که به رسول خدا ایمان آوردند چه کسانی بودند؟ حضرت علی (ع)

و حضرت خدیجه (ع)

نکته: حضرت خدیجه همسر پیامبر و از زنان ثروتمند مکه بود و تمام دارایی خود را در راه نشر اسلام، کمک به فقیران و آزادی بردگان خرج کرد.

۸) رسول خدا در آغاز بعثت چه کرد؟ رسول خدا در آغاز بعثت به صورت فردی و پنهانی

مردم را به پرستش خدای یگانه و ایمان به روز رست اخیز دعوت می کرد. در نتیجه ی این دعوت، تعدادی از مردم مکه به اسلام ایمان آوردند.

ص ۵۰

۹) پیامبر پس از سه سال مأموریت مخفیانه چه کرد (دعوت آشکارای مردم به سوی

اسلام توسط پیامبر را توضیح دهید)؟ پس از سه سال، پیامبر مأموریت یافت نخست خویشان و نزدیکان و سپس عموم مردم را آشکارا به اسلام دعوت نماید. در این مرحله از دعوت،

رسول خدا علاوه بر آنکه مردم را به عبادت خدای یکتا فرا می خواند ، پرستش بت ها را نکوهش می کرد و از سرانجام بد کافران سخن می گفت

۱۰) **چه کسانی از گسترش دین اسلام دچار بیم و هراس شدند ؟** اشراف مکه به ویژه

بزرگان قبیله قریش مانند ابولهب ، ابوجهل و ابوسفیان که بر مکه حکومت می کردند از گسترش دین اسلام و مخالفت آشکار آن با افکار و عقاید جاهلی ، دچار بیم و هراس شدند .

۱۱) **مشرکان پس از آنکه نتوانستند ابوظلب را در پشتیبانی از رسول خدا منصرف کنند**

به چه شیوه ای روی آوردند ؟ آنان نخست به حضرت محمد(ص) پیشنهاد کردند که ریاست قبیله و قوم و دریافت ثروت فراوان را بپذیرد و از عقاید خود دست بردارد ولی وقتی پیامبر نپذیرفت تصمیم گرفتند ایشان و مسلمانان را مورد آزار و شکنجه قرار دهند

ص ۵۱

۱۲) **از جمله مسلمانانی که زیر شکنجه های طاقت فرسای مشرکان قرار گرفتند چه**

کسانی بودند ؟ یاسر و همسرش سمیه و پسرشان عمار و نیز بلال حبشی از جمله این افراد بودند. یاسر و سمیه زیر شکنجه های طاقت فرسای مشرکان به شهادت رسیدند. این زن و شوهر، نخستین شهیدان راه اسلام بودند

نکته: یاسر و همسرش سمیه نخستین شهیدان راه اسلام بودند

نکته: آزار و اذیت مشرکان نسبت به پیروان اسلام آن قدر افزایش یافت که پیامبر از مسلمانان خواست به حبشه مهاجرت کنند.

۱۳) **چرا مشرکان تصمیم به تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان گرفتند و این تحریم**

شامل چه مواردی بود ؟ زیرا متوجه شدند با شکنجه و سرکوب نمی توانند مانع گسترش اسلام شوند ، تصمیم گرفتند مسلمانان را تحریم کنند ، از این رو عهدنامه ای را امضا کردند که بر اساس آن هر گونه خرید و فروش و رابطه ی اجتماعی (ازدواج) با پیروان اسلام ممنوع شده بود

۱۴) **پس از تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان ، رسول خدا و یارانش چه کردند ؟**

به پیشنهاد ابوظالب به یکی از درّه های اطراف مکه به نام شعب ابوظالب پناه بردند . آنها حدود سه سال شرایط بسیار سختی را در این درّه تحمل کردند.

۱۵) بخش عمده ای از امت سازی پیامبر در مکه به چه شکل انجام می شد؟ تربیت

فکری و عملی یکایک پیروان خویش و مهیا کردن آنها برای ایجاد حکومت اسلامی

نکته: در نگاه الهی، سیاست از دیانت جدا نیست و تمامی پیامبران در صورت فراهم بودن زمینه، به تشکیل حکومت اسلامی اقدام می نمودند.

نکته: حضرت محمد(ص) چند روز پس از خروج از مکه، در میان استقبال و شادی مسلمانان به یثرب رسید. از آن پس، نام یثرب به مدینه النبی، یعنی شهر پیامبر تغییر داده شد.

۱۶) انصار به چه کسانی گفته می شد؟ در تاریخ اسلام به گروهی از ساکنان یثرب که با

پیامبر(ص) پیمان بستند و آن حضرت را یاری کردند انصار (یاری کنندگان) می گویند

۱۷) مهاجرین به چه کسانی گفته می شد؟ گروه دیگری از مسلمانان که اموال و دارایی خود را رها نمودند و از مکه به مدینه رفتند، به مهاجرین (هجرت کنندگان) معروف هستند

۱۸) مهم ترین اقدامات پیامبر پس از ورود به مدینه چه بود؟ تاسیس مسجد - پیمان

برادری به جای تعصب قومی و قبیله ای - پیمان نامه ی سیاسی -

نکته: نخستین اقدام مهم پیامبر پس از ورود به مدینه، ایجاد مسجدی برای انجام امور عبادی، اجتماعی، علمی و سیاسی بود.

۱۹) مسجدی که پیامبر در مدینه ساخت چگونه مکانی بود؟ مسجد علاوه بر آنکه مکانی

برای عبادت و اجرای مراسم مذهبی به شمار می رفت، مرکزی برای مشورت و تصمیم گیری

درباره ی امور سیاسی و نظامی نیز بود، مسجد همچنین کانون اصلی سواد آموزی و فراگیری علم و دانش محسوب می شد

۲۰) پیمان برادری بین مسلمانان توسط پیامبر به چه علت انجام شد؟ مسلمانان ساکن

مدینه یعنی مهاجرین و انصار از قبایل مختلف بودند. بعضی از این قبایل در گذشته نسبت به

هم کینه و دشمنی شدیدی داشتند. پیامبر به منظور ایجاد محبت و دوستی بین مسلمانان،

آنها را دو به دو با یکدیگر برادر اعلام کرد. این کار پیامبر گامی در جهت ایجاد امت اسلامی

بود.

نکته: رسول خدا، علی بن ابی طالب (حضرت علی (ع) را به برادری خود برگزید.

۲۱) پیمان نامه ی سیاسی که پیامبر با قبایل یهودی ساکن مدینه بست را توضیح دهید.

پیامبر لازم می دانست میان ساکنان مدینه اتحاد سیاسی برقرار شود . از این رو پیمان نامه ای تنظیم شد و مسلمانان و یهودیان متعهد شدند که به آن عمل کنند . تدوین و امضای این پیمان نامه ، در واقع اعلام رسمی تأسیس حکومت اسلامی به رهبری پیامبر در شهر مدینه بود .

نکته: از جمله جهاد ابتدایی در زندگانی پیامبر اکرم به عنوان نمونه به جنگ بدر اشاره می کنیم.

۲۲) جنگ های زمان پیامبر به دو دسته تقسیم می شدند آنها را نام ببرید. غزوه - سریه

۲۳) آیا پیامبر برای کشورگشایی و به دست آوردن غنیمت اقدام به جنگ می

کرد؟ چرا؟ خیر - در جنگ های اُحد و خندق این مسلمانان بودند که مورد حمله ی

مشرکان قرار گرفتند و ناگزیر شدند از خود دفاع کنند . برخی جنگ ها نیز برای دفع تهدیدهای خطرناک دشمنان رخ داد ، برای نمونه پس از آنکه برخی قبایل یهود پیمان شکنی کردند و با مشرکان علیه مسلمانان متحد شدند ، پیامبر ناگزیر شد با آنان نبرد کند.

۲۴) پیامبر همواره پیروانش را در جنگ ها به چه چیز سفارش می کرد ؟ به رعایت اصول

اخلاقی و ارزش های انسانی در جنگ ها توصیه می نمود ، او به ویژه سفارش می کرد با اسیران خوش رفتاری نمایند و از تخریب و غارت اموال مردم در جنگ پرهیز کنند. آن حضرت همچنین مراقب بود که مسلمانان همانند مشرکان رفتار کنند

۲۵) چرا پیامبر به فرمانروایان کشورهای مختلف نامه نوشت و آنان را به اسلام دعوت

کرد ؟ از آنجایی که هدف دین اسلام هدایت همه ی مردم جهان است ، پیامبر به فرمانروایان کشورهای مختلف از جمله ایران، روم، مصر و حبشه نامه نوشت و آنان را به اسلام دعوت کرد

ص ۵۴

۲۶) پیامبر در واقعه ی غدیر خم چه کرد ؟ پیامبر در حضور زائران خانه خدا دست علی(ع) را

بالا برد و فرمود : ای مردم هر کس که من پیشوای او هستم ، پس این علی پیشوای اوست . خداوندا دوستداران او را دوست بدار و دشمنانش را دشمن باش

موفق باشید - حسین پور - دبیر مطالعات اجتماعی